

Георги Тенев – „Жената на писателя“, сборник с разкази

Откъс от разказа „Негово Светейшество“

...В мъгливия правоъгълник на отворената врата се издигат кълбета пара. Пръстите на Олечка са изранени сега от химикалите и горещата вода.

Негово Светейшество не че не изпитва тъга, не че не напират сълзи в очите му, но колкото тъжно, толкова и сладостно му става.

Олечка беше започнала да го учи на руски, първите стотина думи. Може да се каже, че тя бе причината за кариерата му като преводач и богослов. Оттам беше започнало. В дома на свещеника руски никой не беше учил. Църковнославянският, на който се пееше и бе написан Псалтирът, богослужебният език, беше близък с езика на руснаците, и все пак. За Наум, за Атанас тогава, руският беше език, идващ от детско гласче, звънтящ: „головка“, „ветерок“, „клад“, „глаза“, „летит“, „солнце“, „девушка“...

След това той вървеше все по детските стъпки, дори после, когато се задълбочи в руското богословие. А то му се отвори като разлистена книга. Не беше ли всичко благодарение на първите уроци на Олечка между черешите, в разградените овощни градини на брега на реката? Топлите протяжни и незалязващи вечери. Лятото в годината на Народния съд, когато овдовялата майка на Атанас отпъждаше детето от къщи, за да не я слуша как плаче, забила глава върху китеника на бащиното му легло. Майката лежеше като куп черни дрехи под иконата с кандило, което вече почти не палеше. От страх, че ще строшат прозорците им, като видят светлинка, следа от живот. А и от беднотия. Дървено масло вече изобщо нямаша.

Трябваше ли да се разделят с Олечка? Краят на света беше ли причина и те да се отделят? Възможно ли е равновесието да продължава вечно?

Бащата беше в затвора по онова време. В лятото след Страшния съд. Какво помнеше Негово Светейшество от своя баща? Малко и спорадично е, един смътен бащин портрет. Ръце с едри пръсти, загрубяла кожа, широки длани. Черна плетена броеница винаги там, на лявата китка. Обувките на баща си също помнеше, зиме и лете все същите. В студовите и поледицата той нахлузваше над тях плетен дебел чорап, за да не се пързаят. За големите калища слагаше гумените галоши. Кожените обувки на баща му дълго време бяха мечта за малкия Атанас. Негови собствени му купиха чак в осми гимназиален клас. Помнеше брадата на баща си, черна отстрани на бузите, побеляла отдолу, под устните и на брадичката. Помнеше ушите на татко си, прищипнати в крайчетата, които той обичаше да стиска с малките си пръстчета, малки, но опасни, когато се нахвърляше внезапно от засада. Не помнеше точно ръста на баща си. Не би могъл да каже нисък ли беше, или висок. За носа и устните – никакъв спомен. Помнеше отчетливо едни стъпки на баща си в снега. Малкият Атанас вървеше тогава след него. Стъпка след стъпка. „Ходи в моите дири“, каза веднъж баща му. Тези стъпки не беше забравил, дупките в дълбокия плътен сняг, на които не се виждаше дъното. Помнеше още благословието на трапезата преди ядене. Пазеше нагръдния кръст на баща си. В един момент и тази собственост му натежа и подари кръста на Историческия музей в Сливен. Там пазеха портрет на баща му като военен свещеник, рисуван на фронта от Константин Щъркелов. Поставиха кръста във витрината под пастелния портрет. Отец Сивриев гледаше от изображението с живи очи, брадата му беше все още съвсем черна. Млад човек в униформа без пагони, с епитрахил през врата. Поохлузен и гладен, но жилав и жив. Мъж, който е далеч от късните години и достойнството на свещеноиконом, с каквото се беше сдобил малко преди да отиде на Страшния съд. Този същият кръст, сега във витрината, бяха го върнали от затвора през 1945-а заедно с

малкото походно Евангелие. Не можело арестуваният да задържи метални предмети и книги, така казали на майката на Атанас.

На Негово Светейшество не му е дадено да познае старческата самота. Не и онази на родителите, които се въртят около мълчащия телефон, наглеждат през посивелия прозорец пътя, по който не идват децата им. Патриархът винаги е заобиколен с имена, с лица, той има сериозен списък. Да не си дарен с наследници, да нямаш вече живи роднини, но да имаш толкова много имена и задължения, свързани с тях, помени, годишнини. Пет години след възкачването си на най-високия престол патриархът избра да следва Антиохийския устав от IV век.

* * *

– Ето ме. Помниш ли ме?

Той гледа жената и тя го гледа. Мълчи. Негово Светейшество чува някаква позната песен от заведението наблизко. Разпознава ли песента? Не би могло да я е чувал друг път, това е танцова музика. Или по-точно рокмузика. На Негово Светейшество не му достига компетентност, за да определи песента като балада. Но това е балада. Далечно и чуждо нещо, неприемливо за реда и тишината, в които живее патриархът. Може би на път, в залите на аерогарите, някой случаен ден... Станало е съвпадение, при което тази мелодия се е прилепила в паметта му, без той да разбере. Или самата памет го лъже. Жената го гледа – с вързопчето пране в ръце. Колко далеч е онова време, войната. И през Втората, както и през Първата война, докато силите на стария и новия свят си разпределяха картата, приютите се пълнеха и изпразваха с ужасна бързина. Такава скорост може да постига само смъртта. Тази жена не е рускичето. Малката Олечка си е отишла от света много отдавна. А Наум не е знаел. Не е добавил името ѝ към другите имена на покойници, които споменава всеки ден в молитвата си. Затова ли дойде тук? Тази тревога ли го вдигна на крак и го накара да бяга, скрит в чужда дреха? Всъщност името на Олечка не може да бъде добавено към списък. С него може само да се започне. После той би спрял, би се препънал, би секнал вътрешният му глас. Туберкулозата беше много страшна и открадна много деца по време на войните и след това. Недохранени деца, малчугани без семейства, най-вече тях.

Да, Наум разбира, че греши, че се е заблудил. Това не е тя. Било е наивно даже да го предполага. И тогава в сърцето му става празно и неистинско, сякаш и въздухът, който вдишва, и светлината, която влиза в очите му, е измамна. Някакъв лъжлив пейзаж, лукаво преместен пред погледа, за да закрие истинския свят. И не е дори съзнателна измама, не е капан, поставен от нещо или някого, а обикновен феномен на природната случайност. Фрагмент от хаоса на света. Видял е несъществуващи контури, нещо познато върху силуета на напълно непознатото. Краят го очаква, казала му е внезапно вечността със своя глас, студен и далечен. „Краят те очаква“, повтаря си наум Наум, преповтаря отново и отново това, докато крачи с вдървени стъпки обратно. Прибира се. Дори не забелязва суматохата пред централния вход на болницата, където тази сутрин е паркиран черният мерцедес на Светия Синод. В отделението вече са се разтревожили, че Негово Светейшество не отговаря, а вратата е заключена отвътре и дори май подпряна с нещо.

* * *

Бяха му звънели вече седем пъти по вътрешния телефон. Тогава им хрумна да погледнат от другата страна на сградата, където са терасите на стаите. Видяха прозореца с пердето, спуснато до средата, видяха и отворената врата към балкона. С

надигане на пръсти вътре мярнаха, така поне им се стори, тъмната фигура на стария мъж, облечен в расото. Ужасиха се, без да знаят от какво. Възложиха мисията на най-младия помощник на секретаря, току-що завършил семинарист с ниско остриган врат. Момъкът, яко момче от Карлово, се изкачи по стъпалата от врачански камък. Когато се озова на края на терасата, спря. Обърна се колебливо, но отдолу протосингелът и секретарят на Синода му даваха знаци да не се мае, а да продължава. Момчето пристъпи към вратата. „Ваше Светейшество, дядо Науме, отче свети...“, повтаряше си младежът думите, които трябваше да каже. Но точно от тоя приближаващ миг и от тези реплики го беше най-много страх, защото едно е да похлопаш, а друго е и да трябва нещо да говориш. Семинаристът пристъпи към откренатата врата. Стаята бе голяма, но Наум беше близо до прозореца, тъй че младежът веднага го разпозна. Спря се. Това ли било? Патриархът бе коленичил и се молеше. Момчето се обърна, погледна към двора. Отдолу чифтове очи чакаха да им извести какво става там вътре.

Но патриархът не се молеше. Той препрочиташе страница, записана в дневника му. Накрая дръпна хартията и листът се откъсна. Прегъна го, пръстите му леко трепереха като от студ. Прибра листа под расото си. Тази страница можеше и да не остава в синодалния архив. Защото иначе всичко щеше да отиде там, рано или късно. Наследството, написано от патриарсите, писма, лични и служебни, се пазеха. Някой ден щеше да дойде времето да приберат архива и на Наум в стаята с дървени рафтове. В Константинопол го правели след петнайсет години, в Александрия – след петдесет. Сега нямаше твърдо правило, но някой ден и това щеше да стане. Какъвто и да бе изходът от кардиограмата, от ангиографията, от консултациите, за които го чакаха с нетърпение. Все едно, всичко е в Божиите ръце. Бог не боледува от болестта на времето.

За да разкаже на някого, трябва някой да повярва. Изповедник на патриарха е монахът Инокентий, но дори и той не знае за книгата. Патриархът сам пише книга, събира я от години. Това са части от дневника, който беше започнал да води още като семинарист. И после бе продължил, вече повече от шест десетилетия. В нея описва работата си, преводите, науката, резюмира новопрочетените книги. Там са стиховете, за които не подозира никой.

Знае ли се какво направи Наум тези дни, след като излезе от болницата? Той самият събра една тънка книжка. Сложи ѝ заглавие и име на автора, но не своето. Надписа я като превод, един нов труд от Авенагор Морадзе. Никой в издателството „Витезда“ нямаше да се усъмни и нямаше да проверява изворите. Авенагор е поет от Иверия, живял през 30-те години на XX век. След всички внимателно подготвени от Наум студии, след педантично направените преводи през годините, препрочетени и редактирани от самия него по два и три пъти, сега за първи път си служеше с измама. Макар и това да не беше измама и мошеничество. Откакто бе патриарх, той пишеше и подписваше единствено патриаршеските послания, проповедите си, изявленията, когато в редки случаи се налагаше гласът му да прозвучи по телевизията.

Потърсете тази книга. Казва се „Олечка“.

А истинската Олечка? Тя беше погребана в малък ковчег от тънки дъски, небоядисани, с пирографиран кръст на капака. Когато се бе запътил към мърлявата фасада на пералнята в загърбения заден двор на Медицинската академия, воден от странна непреодолимост, Негово Светейшество не знаеше, той изобщо не знаеше, че една душа го чака.